

Presenting the Ethical Decision-Making Model of Iranian Soccer and Futsal Referees

Fateme Fahimi

Senior student of sports management, Payam Noor University, Karaj, Iran

Reza Shajie

Assistant Professor of Sports Management Department, Payam Noor University, Tehran, Iran

Abstract

Objectives: The purpose is to provide a model of ethical decision-making for Iranian football and futsal referees. Research method: according to the purpose, this research method is descriptive-correlation. The statistical population of the research was made up of active referees of the Premier League of Football and Futsal in the season of 1402-1401. Out of this number, 105 people formed the statistical sample. 28-question ethical decision-making questionnaires and 15-question ideology questionnaires were used to measure the research. The reliability of the questionnaires was obtained using Cronbach's alpha coefficient of 0.89 and 0.79 respectively. The construct validity of the questionnaires has also been adjusted using confirmatory factor analysis. Descriptive statistics were used to classify raw scores, design a frequency distribution table, and calculate dispersion indices such as mean, standard deviation, and frequency. Also, research hypotheses were tested using path analysis with the help of SPSS and PLS Smart statistical software.

Result: The results of the research showed that the ethical decision-making model of Iranian football and futsal referees has the necessary fit.

Conclusion: The research results show that the analysis of moral ideology in the world of sports, games and competition is not as simple as it seems. In any case, solving ethical issues in Iranian sports without considering the intellectual and ideological foundations is an action that not only does not solve a problem but will add to its complexity.

Key words: Moral Decision Making, Moral Ideology, Referees, Football, Futsal

* Corresponding Author: reza.shajie@gmail.com

How to Cite: Fahimi F, Shajie R. Presenting the Ethical Decision-Making Model of Iranian Soccer and Futsal Referees, Journal of Innovation in Sports Management, 2023;2(2):169-179.

نوآوری در مدیریت ورزشی
دوره ۲، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۲،
۱۶۹-۱۷۹

<https://jism.srbiau.ac.ir/>

ارائه الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی داوران فوتبال و فوتسال ایران

فاطمه فهیمی

دانشجوی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور کرج، کرج، ایران

رضا شجاع

استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده

هدف: هدف ارائه الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی داوران فوتبال و فوتسال ایران می‌باشد.

روش پژوهش: با توجه به هدف، این روش تحقیق توصیفی - همبستگی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق را داوران فعال لیگ برتر فوتبال و فوتسال در فصل ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تشکیل دادند. از این تعداد تعداد ۱۰۵ نفر نمونه آماری را تشکیل دادند. ابزار اندازه‌گیری تحقیق پرسشنامه‌های تصمیم‌گیری اخلاقی ۲۸ سوالی و ایدئولوژی ۱۵ سوالی استفاده شد. پایایی پرسشنامه‌ها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۸۹ بدست آمد. روایی سازه پرسشنامه‌ها نیز با استفاده از تحلیل عامل تاییدی مورد قبول برآزش شده است. از آمار توصیفی برای طبقه بندی نمرات خام، طراحی جدول توزیع فراوانی و محاسبه شاخص‌های پراکندگی نظیر میانگین و انحراف معیار و فراوانی استفاده شد. همچنین فرضیه‌های تحقیق با استفاده از تحلیل مسیر با کمک نرم افزارهای آماری SPSS و PLS Smart مورد آزمون قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان داد که الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی داوران فوتبال و فوتسال ایران از برآزش لازم برخوردار است.

نتیجه‌گیری: نتایج تحقیق نشان‌دهنده این است که تحلیل ایدئولوژی اخلاقی در دنیای ورزش، بازی و رقابت، آنچنان که به نظر می‌رسد ساده نباشد. به هر ترتیب حل مسائل اخلاقی در ورزش ایران بدون در نظر گرفتن بنیانهای فکری و ایدئولوژیک، اقدامی است که نه تنها مشکلی را حل نکرده بلکه بر پیچیدگی آن اضافه خواهد کرد.

واژگان کلیدی: تصمیم‌گیری اخلاقی، ایدئولوژی اخلاقی، داوران، فوتبال، فوتسال

* نویسنده مسئول: reza.shajie@gmail.com

فهیمی فاطمه، شجاع رضا، ارائه الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی داوران فوتبال و فوتسال ایران، فصلنامه نوآوری در مدیریت ورزشی، تابستان ۱۴۰۲، (۲): ۱۶۹-۱۷۹

مقدمه

بسیاری از کشورهای جهان صنعتی به چنان بلوغی رسیده اند که بی توجهی به مسائل اخلاقی و دوری از مسئولیت ها و تعهدات اجتماعی منجر به از دست دادن شغل یا ناکارآمدی آنها می شود. به همین دلیل، بسیاری از سازمان های موفق نیاز به تدوین استراتژی اخلاقی را احساس کرده اند و به این باور رسیده اند که فرهنگ اخلاقی باید در سازمان نفوذ کند. از این رو سعی کرده اند به پژوهش در زمینه اخلاق حرفه ای جایگاه ویژه ای قائل شوند. آنچه که گاه از تعداد بسیار کمی از ورزشکاران در داخل و خارج مشاهده می شود، نه تنها نشانه اخلاق ورزشی است که اساساً از اخلاق عمومی وجود ندارد. شاید لازم باشد قبل از اینکه مریان دلسوز و پرتلاش تمرین ورزشی ورزشکاران جوان را شروع کنند، آنها را با اصول کلی اخلاق و سپس با اخلاق ورزشی آشنا کنند که در همه شرایط چه برنده شدن در مسابقات رفتار خوبی از خود نشان می دهد. یا نه. وقتی می بازند به خصوص در مسابقات بین المللی چه در ایران چه خارج از کشور، این یک اصل است. البته برخورد خشونت آمیز یک عمل خلاف و جرم است و از حوصله بحث حس منش و اخلاق ورزشی خارج است (قراملکی، ۱۳۹۲). اخلاق مجموعه ای از صفات انسانی است که در قالب رفتاری که از فطرت درونی انسان نشأت می گیرد بروز می کند. اخلاق، مجموع خلقت است و به معنای قدرت و باطن انسان است که جز با دیدن بصیرت و عدم ظهور می توان به آن پی برد. تداوم نوع خاصی از رفتار، دلیل آن است که این رفتار، ریشه ای درونی در عمق روح و جان انسان دارد که به آن اخلاق می گویند و محور همه مسائل اخلاقی بشریت است. اخلاق تحت تأثیر ساختارها و روابط، فرهنگ، مذهب، نظام هنجاری و قانونی، نظام خانواده، یادگیری اجتماعی، ایمان و تجارت و نگرش افراد است. در سطح زیرسیستم ها، سازمان ها و مشاغل مختلف نیز مرتبط است (باودن،^۱ ۲۰۱۵). اگرچه مفهوم اخلاق اغلب مفهومی شناخته شده است، اما یکی از زمینه های خاصی که اهمیت و ارزش اخلاق در آن متجلی می شود ورزش است (ویلیام و همکاران^۲، ۲۰۰۸). انتظار جامعه ورزش این است که اصول و نظریات ارائه شده در حوزه اخلاق ورزشی بتواند بخشی از مشکلات رفتاری ورزشکاران، مریان و تماشاگران ورزشی را برطرف کند. ویژگی مهم قواعد رفتاری این است که برای بیان اصول و کلیات اخلاقی کافی نیست، بلکه در هر شغلی رفتارهای درست و نادرست را تعیین می کند (مرادیان فارسیانی و همکاران، ۱۳۹۷). کدهای اخلاقی بر اساس اصول و رهنمودهای اخلاق حرفه ای شکل می گیرد و در واقع ارزش های شغلی یک حرفه را نشان می دهد. اخلاق و قوانین حرفه ای به منظور ایجاد رفتارهای بی طرفانه، شایسته و مسئولانه در متخصصان ایجاد می شود تا چارچوبی برای تصمیم گیری مناسب در هنگام تصمیم گیری اخلاقی داشته باشند. اگرچه در حال حاضر سازمان های ورزشی خطر گسترش بی اخلاقی در ورزش را به طور جدی از طریق تبلیغات گسترده در زمینه هایی مانند بازی جوانمردانه یا جریمه های سنگین مالی و غیر مالی برای اعمال غیراخلاقی مانند دوپینگ به طور جدی درک کرده اند. و یا رفتارهای نژادپرستانه، سعی در جلوگیری از آن دارند، اما به نظر نمی رسد که در اهداف خود موفقیت چندانی کسب کرده باشند (سلیمی، سلطان حسینی و موسوی، ۱۳۹۱). بسیاری از صاحب نظران علم اخلاق بر این باورند که یکی از اساسی ترین و مهم ترین مباحث در بحث اخلاق عملی و علمی در زندگی انسان، بررسی رابطه اخلاق با ارزش هایی است که مردم به آن معتقدند، ارزش یک هدف مهم است. زندگی و هنجار رفتار و ارزش ها مهم ترین و اساسی ترین عامل در نظام اعتقادی و نگرش انسان است.

1 Bowden

2 William et al

ارزش ها بر اهداف و تصمیمات بلندمدت فرد تأثیر می گذارد. برخی افراد می توانند هر چیزی را برای مدت بسیار کوتاهی تحمل کنند. در چنین شرایطی، نظام ارزشی افراد برای تصمیم گیری بسیار مهم است. بررسی مفاهیم و باورهای ارزشی مربیان و نحوه تصمیم گیری آنها در شرایط سخت اخلاقی کمک شایانی به بهبود رفتار مربیان در تمامی زمینه های ورزشی و اجتماعی می کند. همچنین با اصلاح رفتار مربیان به عنوان بخشی از جامعه ورزش، شاهد توسعه ورزش در راستای تربیت افراد با اصول و ارزش های فردی مطلوب خواهیم بود که رشد و توسعه جامعه را در بر خواهد داشت. اکثر مطالعاتی که به بررسی مسائل اخلاقی در ورزش پرداخته اند، بر جنبه های منفی اخلاق متمرکز شده اند. مسائلی مانند پرخاشگری و پرخاشگری نسبت به حریف، بازی بی وجدان، مشروعیت درک رفتار پرخاشگرانه و تأیید اعمال پرخاشگرانه از جمله این موارد است (شوارتز^۱، ۲۰۱۷). با توجه به تأثیر داوران در مسابقات ورزشی، ارتقای جایگاه اخلاقی آنان همواره مورد توجه بوده است. اهتمام به ارتقای جنبه های اخلاقی قضات و نهادینه سازی مسائل اخلاقی در آنها باعث تلاش برای ارتقای وضعیت اخلاقی قضات شده است (ککاریک و همکاران^۲، ۲۰۲۰). داوران به عنوان عناصر مهم و کلیدی در ورزش به ویژه در فوتبال حرفه ای در سال های گذشته همواره نقش مهمی در مسابقات ورزشی داشته اند. حواشی مختلفی در کنار این افراد در فوتبال حرفه ای ایران رخ داده و عملکرد آنها تحت الشعاع قرار گرفته است. اثبات توجه و پایبندی قضات به مسائل اخلاقی باید در تصمیمات اخلاقی آنها منعکس شود. این موضوع باعث شده است که تصمیمات اخلاقی قضات به عنوان یک موضوع مهم تلقی شود. تصمیمات اخلاقی به عنوان یکی از ارکان مهم حوزه اخلاق، نقش مهمی در روند گسترش رفتارها و نگرش های اخلاقی دارد. ابهام در روند توسعه تصمیمات اخلاقی در بین داوران فوتبال باعث شده است که تصمیمات اخلاقی در بین داوران فوتبال از یک روند منظم و علمی پیروی نکند. بنابراین با توجه به خلاء علمی در این زمینه، انجام چنین پژوهشی ضروری است. فرآیندهای تصمیم گیری اخلاقی در موضوع تصمیم گیری در شرایط اخلاقی دشوار به عنوان مدل هایی ارائه می شوند که می توانند برای تجزیه و تحلیل بهتر و دقیق تر یک تصمیم مورد استفاده قرار گیرند (جونز^۳، ۱۹۹۱). با توجه به مباحث عنوان شده محقق سعی دارد به این سوال پاسخ بدهد که تصمیمات اخلاقی داوران فوتبال و فوتسال چگونه است؟

روش شناسی

تحقیق حاضر از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری تحقیق را داوران فعال لیگ برتر فوتبال و فوتسال در فصل ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تشکیل دادند. کلیه داوران فعال لیگ برتر فوتبال و فوتسال در فصل ۱۴۰۱-۱۴۰۲ نمونه آماری را تشکیل دادند. در تحقیق حاضر از پرسشنامه محقق ساخته تصمیم گیری اخلاقی داوران فوتبال و فوتسال استفاده می شود. در راستای دستیابی به اهداف پژوهش و با توجه به چالش های بومی و اخلاقی ورزش ایران با الگوگیری از پرسشنامه وضعیت های دشوار اخلاقی در ورزش (DIT-Q) (کسول^۴، ۲۰۰۳) پرسشنامه ساخته شد. این پرسشنامه بر خلاف اکثر ابزارهای مشابه مبتنی بر سناریو بوده و قابلیت تصمیم گیری آزمودنی ها نسبت به ۵ وضعیت دشوار اخلاقی (سناریو) و البته فرضی را مورد ارزیابی قرار می دهد.

1 Schwartz
2 Kkarik et al
3 Jones
4 lazy

تصمیم‌گیری اخلاقی به داوری فرد در رابطه با چالش اخلاقی مطرح شده دلالت داشته و آگاهی اخلاقی به حساسیت فرد نسبت به وظیفه اخلاقی خود و واکنش او در صورت عدم حضور در موقعیت اخلاقی اشاره می‌کند. مسئولیت اخلاقی به ادراک فرد در ارتباط با مسئولیت و میزان پذیرش آن دلالت داشته و متغیر اهمیت شرایط نیز، میزان اهمیت وضعیت اخلاقی مطرح شده را از نظر فرد مورد بررسی قرار می‌دهد. پرسشنامه ۱۵ گویه‌ای موقعیت اخلاقی در ورزش حرفه‌ای، ابزاری است که در راستای دستیابی به اهداف پژوهش و با توجه به چالش‌های بومی و اخلاقی ورزش ایران با الگوگیری از پرسشنامه فلسفه اخلاق فردی فورسایت (۲۰۰۲) طراحی شده است. این پرسشنامه مشتمل بر دو خرده‌مقیاس ایده‌آل‌گرایی (۷ گزینه) و نسبی‌گرایی (۸ گویه) می‌باشد. این پرسشنامه بر خلاف اکثر ابزارهای مشابه مبتنی بر سناریو بوده و ایدئولوژی آزمودنی‌ها را به کمک ۶ سناریوی اخلاقی و البته فرضی مورد ارزیابی قرار می‌دهد. از آمار توصیفی برای طبقه‌بندی نمرات خام، طراحی جدول توزیع فراوانی و محاسبه شاخص‌های پراکندگی نظیر میانگین و انحراف معیار و فراوانی استفاده شد. همچنین برای بررسی فرضیه‌های تحقیق از مدلسازی معادلات ساختاری استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

مشخصات دموگرافیک افراد در جدول (۱) آورده شده است. این اطلاعات جمعیتی، مدارک تحصیلی، تاهل افراد نمونه را در دسته‌های مختلف نشان می‌دهد.

جدول ۱. مشخصات دموگرافیک افراد

متغیر	فراوانی	درصد	
تاهل	متاهل	۳۵	۳۰
	مجرد	۸۱	۶۹
مدارک تحصیلی	دیپلم و زیر دیپلم	۲۰	۱۷/۲
	فوق دیپلم	۱۰	۸/۶
	لیسانس	۵۳	۴۵/۷
	فوق لیسانس و بالاتر	۲۳	۱۹/۸
	بدون پاسخ	۱۰	۸/۶

به منظور پایایی پرسشنامه‌های تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه تصمیم‌گیری اخلاقی ۰/۸۹ و ایدئولوژی اخلاقی ۰/۷۹ بدست آمد و معنادار می‌باشد. بر اساس داده‌های جدول (۲) تاثیر عوامل فردی سن و تحصیلات بر تصمیم‌گیری اخلاقی معنادار است.

جدول ۲. اثر متغیر مستقل "عوامل فردی" بر متغیر تصمیم‌گیری اخلاقی

مسیر ساختاری	ضریب مسیر	معناداری (T-Value)	نتیجه آزمون
سن ← تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۲۷	۲/۹۹	تایید
تحصیلات ← تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۲۲	۲/۹۴	تایید
سابقه ← تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۱۴	۱/۷۶	عدم تایید

ملاک معناداری $\pm 1/96$ می باشد.

بر اساس داده های جدول (۳) تاثیر عوامل فردی (سن، تحصیلات و سابقه) بر ایدئولوژی اخلاقی معنادار است.

جدول ۳. اثر متغیر مستقل "عوامل فردی" بر متغیر ایدئولوژی اخلاقی

مسیر ساختاری	ضریب مسیر	معناداری (T-Value)	نتیجه آزمون
سن ← ایدئولوژی اخلاقی	۰/۴۳	۶/۲۸	تایید
تحصیلات ← ایدئولوژی اخلاقی	۰/۱۹	۲/۴۷	تایید
سابقه ← ایدئولوژی اخلاقی	۰/۱۸	۲/۶۶	تایید

ملاک معناداری $\pm 1/96$ می باشد.

بر اساس داده های جدول (۴) تصمیم گیری اخلاقی بر ایدئولوژی اخلاقی داوران فوتبال و فوتسال ایران ($T\text{-Value}=2/03$ و $0/12$) = β معنادار است.

جدول ۴. اثر متغیر مستقل "تصمیم گیری اخلاقی" بر ایدئولوژی اخلاقی

مسیر ساختاری	ضریب مسیر	معناداری (T-Value)	نتیجه آزمون
تصمیم گیری اخلاقی ← ایدئولوژی اخلاقی	۰/۱۲	۲/۰۳	تایید

ملاک معناداری $\pm 1/96$ می باشد.

در مجموع و بر اساس شاخص های برازش مدل، می توان گفت که برازش مدل در حد قابل قبول (خوب) است.

جدول ۵. نتایج بررسی شاخص اعتبار اشتراک سازه های تحقیق

شاخص های برازش مدل	SRMR	d_ULS	d_G	Chi-Square	NFI
مقادیر بدست آمده	۰/۰۶	۰/۷۴۰	۰/۲۰۹	۵۲۶/۲۵۸	۰/۹۱
ملاک	کمتر از ۰/۰۸	زیر ۰/۹۵	زیر ۰/۹۵	---	بالای ۰/۹۰

بررسی ارزیابی قابلیت اطمینان سازگاری درونی متغیرهای مدل اندازه گیری از دو شاخص آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد. به اعتقاد جورج و مالری (۲۰۰۳) برای شاخص های آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی مقادیر بالاتر از ۰/۷ قابل قبول می باشد. با توجه به نتایج بدست آمده در جدول ۴-۸. مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای همه متغیرهای تحقیق قابل می باشد. بنابراین پایایی و همسانی درونی متغیرهای تحقیق مورد تأیید قرار گرفت.

به منظور بررسی روایی همگرا مدل اندازه گیری تحقیق از شاخص متوسط واریانس استخراج شده ۲ استفاده شد. که توسط آن، میزان همبستگی هر سازه با شاخص های خود بررسی شد. معیار AVE، نشانگر میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با

1 Mallery & George

2 Average Variance Extracted

شاخص‌های خود است و مقدار حداقل ۰/۵ به بالا برای آن، کافی محسوب می‌شود (فونل و لارکر ۱، ۱۹۸۱). با توجه به نتایج جدول (۶) میانگین واریانس استخراجی همه عامل‌ها از ۰/۵ بیشتر می‌باشد. بنابراین روایی همگرا مدل مورد تأیید قرار گرفت.

جدول ۶. معیارهای کلی کیفیت مدل

متغیرهای تحقیق	میانگین واریانس استخراجی ۰/۵ <	پایایی ترکیبی (CR) > ۰/۷	ضریب تعیین	آلفای کرونباخ (a) > ۰/۷
تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۵۹	۰/۸۳	۰/۲۴	۰/۸۹
ایدئولوژی اخلاقی	۰/۵۲	۰/۷۵	۰/۵۰	۰/۷۹
سن	۰/۵۵	۰/۷۱	-	۰/۷۵
سابقه	۰/۴۶	۰/۸۳	-	۰/۸۷
تحصیلات	۰/۵۳	۰/۸۹	-	۰/۹۱

به منظور بررسی روایی واگرا از شاخص فورنل و لاکر استفاده شد. در روایی واگرا، میزان همبستگی یک شاخص با سازه مربوط به خود باید بیشتر از میزان همبستگی آن شاخص با سازه دیگری باشد. به عبارت دیگر، طبق این شاخص، جذر میانگین واریانس استخراج شده هر متغیر پنهان باید بیشتر از حداکثر همبستگی آن متغیر پنهان با متغیرهای پنهان دیگر باشد. با توجه به نتایج بدست آمده در جدول (۷) روایی واگرا مدل مورد تأیید قرار گرفت.

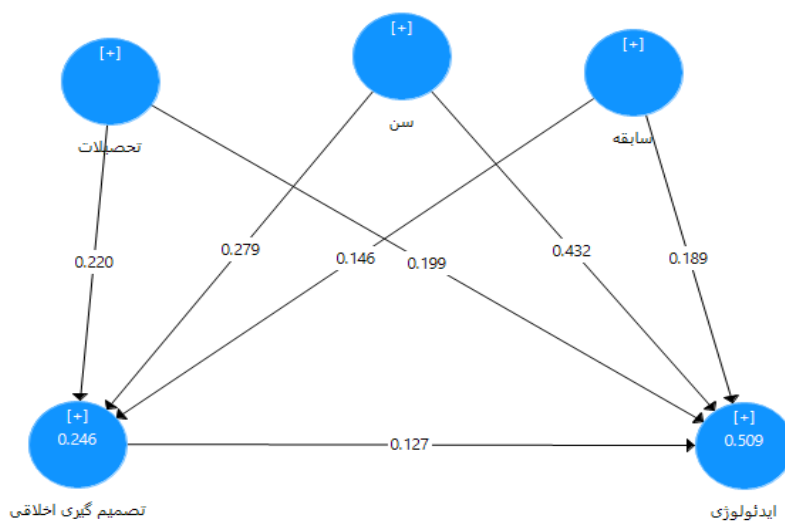
جدول (۷) بررسی روایی واگرای مدل به روش فورنل و لاکر (۱۹۸۱)

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵
تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۸۰				
ایدئولوژی اخلاقی	۰/۵۸	۰/۷۴			
سن	۰/۵۳	۰/۵۶	۰/۸۱		
سابقه	۰/۷۶	۰/۷۱	۰/۴۲	۰/۷۸	
تحصیلات	۰/۷۸	۰/۵۸	۰/۵۱	۰/۳۶	۰/۸۴

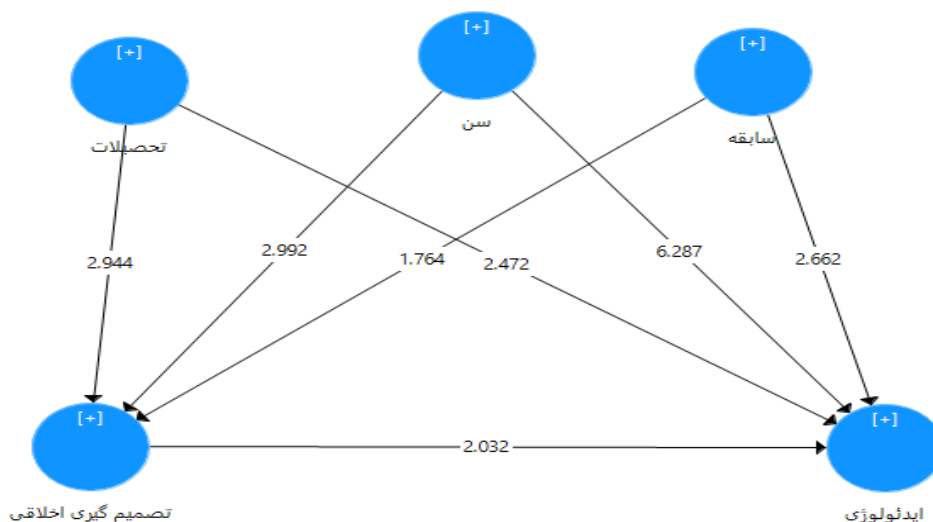
برخلاف مدل‌های اندازه‌گیری که در آن روابط بین متغیر مکنون با متغیرهای آشکار مورد توجه است، در بررسی مدل ساختاری روابط بین متغیرهای مکنون با همدیگر تجزیه و تحلیل شده و معیارهای ضرایب معناداری t-values، معیار ضریب تعیین (R²) برای برازش مدل ساختاری بررسی می‌شود. لذا به منظور ارزیابی برازش مدل ساختاری پژوهش از چندین معیار استفاده شد که اولین و اساسی‌ترین آن، ضرایب معناداری Z یا همان مقادیر t-values است. در صورتی که مقادیر t از ۱/۹۶ بیشتر باشد، بیانگر صحت رابطه بین سازه‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. با توجه به میزان t گزارش شده در شکل ۴-۱ نتایج حاکی از معناداری مسیرها و مناسب بودن مدل ساختاری می‌باشد.

جدول ۸. مقدار ضریب تعیین مدل

نتیجه	وضعیت	ملاک	ضریب تعیین
برازش مدل ساختاری در حد متوسط	ضعیف	۰/۱۹	تصمیم گیری اخلاقی (۰/۲۴)
	متوسط	۰/۳۳	ایدئولوژی اخلاقی (۰/۵۰)
	قوی	۰/۶۷	

شکل ۱. مدل برازش شده پژوهش (ضرایب معناداری)

شکل ۲. مدل ترسیم شده همراه با ضریب معناداری Z

بحث و نتیجه گیری

نتایج تحقیق نشان داد که از عوامل فردی سابقه سن و تحصیلات بر تصمیم‌گیری اخلاقی و ایدئولوژی اخلاقی تاثیر دارد. اهمیت این متغیرها برای اولین بار در مدل‌های تصمیم‌گیری اخلاقی تأیید می‌شود، کلیت سایر متغیرها به تجربیات فردی و حرفه‌ای داوران مربوط بوده و از این منظر با مدل‌های تصمیم‌گیری اخلاقی پژوهش‌گران بسیاری چون هریس و همکاران (۱۹۹۹)، مامفورد و همکاران (۲۰۰۷)، کسول و همکاران (۲۰۰۹) همخوان است. بر پایه نظر پژوهش‌گران، تجربیات فردی، شغلی و حرفه‌ای افراد منجر به بازتولید و یا ساخت احساساتی می‌شود که مستقیماً بر تصمیم‌گیری اخلاقی تر آنان تأثیر می‌گذارد. از دلایل این امر می‌توان به ادارات منطقی‌تر داوران تیم ملی مبنی بر کفایت وجود ضمانت‌های شغلی و حرفه‌ای اشاره کرد. به عبارت ساده‌تر، هنگامی که خبرنگار به واسطه جایگاه خود، ضمانت‌های شغلی و حمایتی بیشتری را متوجه تصمیم‌ها و رفتارهای خود می‌بیند، سعی می‌کند جانب احتیاط و احترام به ارزش‌های اخلاقی را تا حد لزوم کنار گذاشته و به نسبت شرایط و منافع خود تصمیم‌گیری نماید. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های فردریخ و لیر (۲۰۰۸)، پروس و دوگانیس (۲۰۰۶) و همچنین آرنٹ (۱۹۹۸) مبنی بر اثرگذاری متغیر سن بر تصمیم‌گیری اخلاقی افراد همخوان است. از دلایل این امر می‌توان به وجود فرصت‌های مناسب رشد شناختی و اجتماعی برای داوران با سنین مختلف و همچنین تقریباً مشترک بودن کانون‌های کنترل و توجه در داوران سنین مختلف اشاره کرد. ضمن اینکه بر پایه یافته‌ها هر چه تعداد فرزندان داوران متأهل بیشتر باشد، تصمیم‌گیری آنان نیز اخلاقی‌تر خواهد بود. این امر از آنجا ناشی می‌شود که چنین داورانی مسؤولیت اخلاقی بیشتری را در قبال خانواده و فرزندان خود احساس می‌کنند که ممکن است بخشی از این مسؤولیت‌پذیری به شغل و حرفه آنان نیز انتقال یابد.

بر پایه یافته‌ها؛ ایدئولوژی اخلاقی داوران دارای تأثیر معنی‌داری بر تبیین واریانس تصمیم‌گیری اخلاقی آنان است. بر پایه این یافته، به نسبت افزایش نسبی گرایب و کاهش ایده‌آل‌گرایی در داوران، تصمیم‌گیری اخلاقی آنان به میزان قابل توجهی کاهش می‌یابد. بر این اساس به نظر می‌رسد هر گونه اقدام احتمالی در جهت حل مسائل اخلاقی حوزه رسانه‌های ورزشی، بدون در نظر گرفتن فلسفه اخلاق فردی داوران، اقدامی بی‌اثر یا موقتی محسوب می‌شود. از این رو نقش آموزش در این راستا بسیار با اهمیت بوده و بهبود شناخت و آگاهی‌های اخلاقی داوران است که مسئله اخلاق در حوزه رسانه‌های ورزشی را برای همیشه از درون و نه از طریق اجبارهای بیرونی حل خواهد کرد. پژوهش حاضر با یافته‌های شجیع و همکاران (۱۳۹۱)، کسول (۲۰۰۳)، لی و همکاران (۲۰۰۷)، فردریخ و لیر (۲۰۰۸) همخوان است. یکی از موضوعات مهم در حوزه اخلاق، تصمیم‌گیری‌های اخلاقی است. منظور از تصمیم‌گیری اخلاقی، رعایت عدالت در تصمیم‌گیری و توجه به ارزش‌ها و اصول اخلاقی هنگام تصمیم‌گیری است (بازرمن و سزار، ۲۰۱۶). با توجه به تأثیر داوران در مسابقات ورزشی، ارتقای جایگاه اخلاقی آنان همواره مورد توجه بوده است. اهتمام به ارتقای جنبه‌های اخلاقی قضات و نهادینه سازی مسائل اخلاقی در آنها باعث تلاش برای ارتقای وضعیت اخلاقی قضات شده است (ککاریک و همکاران، ۲۰۲۰). داوران به عنوان عناصر مهم و کلیدی در ورزش به ویژه در فوتبال حرفه‌ای در سال‌های گذشته همواره نقش مهمی در مسابقات ورزشی داشته‌اند. حواشی مختلفی در کنار این افراد در فوتبال حرفه‌ای ایران رخ داده و عملکرد آنها تحت

الشعاع قرار گرفته است. اثبات توجه و پابندی قضات به مسائل اخلاقی باید در تصمیمات اخلاقی آنها منعکس شود. این موضوع باعث شده است که تصمیمات اخلاقی قضات به عنوان یک موضوع مهم تلقی شود. تصمیمات اخلاقی به عنوان یکی از ارکان مهم حوزه اخلاق، نقش مهمی در روند گسترش رفتارها و نگرش های اخلاقی دارد.

گرچه یافته های پژوهش حاضر به واسطه قرار دادن داوران در یک وضعیت دشوار فرضی به نسبت آزمون های ادراک سنج مشابه از اعتبار بیشتری برخوردار است اما همواره این احتمال وجود دارد که افراد تلاش نمایند در شرایط غیر واقعی، تصویری اخلاقی از خود نشان دهند. علی رغم وجود این احتمال، یافته های پژوهش حاضر نشان داد که تصمیم گیری اخلاقی داوران در وضعیت متوسطی و نامطلوبی قرار داشته و اکثر داوران به رغم آگاهی های اخلاقی از قضاوت و مسئولیت پذیری اخلاقی کمتری برخوردار هستند. به هر ترتیب حل مسائل اخلاقی در ورزش ایران بدون در نظر گرفتن بنیان های فکری و ایدئولوژیک، اقدامی است که نه تنها مشکلی را حل نکرده بلکه بر پیچیدگی آن اضافه خواهد کرد. این در حالی است که نبود اطلاع از ایدئولوژی اخلاقی مربیان، داوران، تماشاگران، مدیران و حتی داوران ورزشی و همچنین تقابل و تضاد میان این ایدئولوژی ها، امری است که ضرورت انجام پژوهش های بیشتر در آینده یادآور می شود. مسئله اخلاق در حوزه رسانه های ورزشی، مسئله ای ایدئولوژیک است و ریشه در ساختارهای آموزشی و فلسفه زندگی افراد دارد. بنابراین پیشنهاد می شود از نگاه کوتاه مدت به این مسئله پرهیز و تأثیر ساختارهای شغلی و حرفه ای داوران بر تصمیم گیری اخلاقی آنان مورد توجه قرار گیرد. جلسات گروهی برای هم اندیشی و گفتگو پیرامون چالش های اخلاقی داوران به طور مستمر برگزار تا داوران پیرامون مسائل اخلاقی شان با یکدیگر بحث و تبادل نظر کرده و از این رو فلسفه اخلاق فردی خود را تحت تأثیر قرار دهند.

Reference

- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in experimental social psychology*, 25, 1-65.
- Jones, T. M. (1991). Ethical decision making by individuals in organizations: An issue-contingent model. *Academy of management review*, 16(2), 366-395.
- Kukaric, N., Mihaljevic, K., & Vrcan, S. (2020). Ethics in sports: Referees and fair-play. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, 5(1), 15
- Harris, J. D., Sutton, S. G., & Maguire, L. (1999). The influence of individual and organizational factors on ethical decision-making in journalism. *Journal of Mass Media Ethics*, 14(3), 190-208.
- Mamford, M. R., Bozeman, D. P., & Whisenant, W. A. (2007). Influences on ethical decision making of sport management professionals in the United States. *Journal of Business Ethics*, 70(4), 349-360.
- Kassul, A. A., & Menzel, D. C. (2009). The influence of personal and professional factors on ethical decision-making in rehabilitation counseling. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 53(3), 144-155.
- Arnett, R. C. (1998). *The ethics of sports journalism: The struggle to uphold the public trust*. Praeger Publishers.
- Friedrich, G., & Liersch, S. (2008). Age and ethical decision-making: A review and critique. *Journal of Business Ethics*, 82(3), 719-746.
- Prose, J. E., & Dooganis, R. T. (2006). Ethics in sports journalism. In *Handbook of Sports and Media* (pp. 213-225). Routledge.
- Li, L., & McArthur, D. N. (2007). Ethical decision-making among Chinese and American journalists: A comparative study. *Journal of Mass Media Ethics*, 22(2-3), 113-131.
- Shojai, S., & Akbari, A. (2012). A comparative study of journalists' ethical decision-making in Iran and the United States. *Journal of Mass Media Ethics*, 27(3), 190-206.

- Bacchus, M. K. (2019). Ethical decision-making in sports journalism: A case study of the Jerry Sandusky scandal at Penn State University. *Journal of Mass Media Ethics*, 34(2), 105-120.
- Bazarova, N. N., & Choi, Y. H. (2014). Ethical decision-making in media communication: A review and call for theory. *Communication Yearbook*, 38(1), 285-323.
- Qaramlaki, Mohammad. (2012). Sports ethics: concept, importance and educational approaches. *Quarterly Journal of Physical Education and Sports Sciences*, 6(22), 7-19.
- Bowden, Ahmed. (2014). *Ethics: concepts, theories and applications*. Tehran: Ney Publishing.
- William, John, Evan, Nick, and Christine, Lindsay. (2008). *ethics in Sport*. (Translated by Abbas Ali Ghasemi). Tehran: Shahrab.
- Moradian Farsiani, Alireza, Abbasi, Tahira, and Ali Babaei, Zahra. (2017). Codes of ethics in educational professions: opportunity or challenge? *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 24(3), 1-24.
- Salimi, Majid, Sultan Hosseini, Seyed Ahmad, and Mousavi, Hamid Reza. (2011). Investigating the effectiveness of sports ethics training on reducing immorality in sports. *Research Quarterly in Sports Management*, 6(10), 31-42.
- Harris, JD, Sutton, S. Jay, & Maguire, L. (1999). The influence of individual and organizational factors on ethical decision making in journalism. *Journal of Mass Media Ethics*, 14(3), 190-208.
- Mumford, M. R., Bozeman, D. P., and Whisnant, W. A. Influences on the ethical decision making of sport management professionals in the United States *Journal of Business Ethics*, 70(4), 349-360.
- Kassul, A. A., & Menzel, D. C. (2009). The influence of personal and professional factors on ethical decision-making in rehabilitation counseling. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 53(3), 144-155.
- Arendt, RC (1998). *The Ethics of Sports Journalism: The Struggle to Retain the Public Trust of Prager Publishers*
- Friedrich, G., & Liersch, S. (2008). Age and ethical decision-making: a review and critique. *Journal of Business Ethics*, 82(3), 719-746.
- Prose, J. E., & Dooganis, R. T. (2006). *Ethics in Sports Journalism in Sports and Media Handbook* (pp. 213-225). Rutledge.
- Lee, L., and McArthur, DN. (2007). Ethical decision making among Chinese and American journalists: A comparative study. *Journal of Mass Media Ethics*, 22(2-3), 113-131.
- Shujaei, S., and Akbari, A. (2011). A comparative study of journalists' ethical decision-making in Iran and America. *Journal of Mass Media Ethics*, 27(3), 190-206.
- Backus, M. K. (2019). Ethical Decision Making in Sports Journalism: A Case Study of the Jerry Sandusky Scandal at Penn State University. *Journal of Mass Media Ethics*, 34(2), 105-120.
- Bazarova, N. N., & Choi, Y. H. (2014). Ethical Decision Making in Media Communication: A Review and Call for Theory *Journal of Communication*, 38(1), 285-323.